

Voorbeeldconvenant Voor- en Vroegschoolse Educatie

Partijen:

- Schoolbestu(u)r(en) basisonderwijs :
- Bestu(u)r(en) kinderopvang :
- Bestu(u)r(en) peuterspeelzaalwerk :
- Gemeente :
- < Overige partijen : >

Stellen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor het realiseren van een dekkend en kwalitatief volwaardig VVE-aanbod. Daartoe komen zij het volgende overeen:

I. Inspannings- en resultaatafspraken

A) Voorschoolse voorzieningen, schoolbesturen, de gemeente <en overige partijen> komen overeen:

- **Dat de doelgroep voor voorschoolse educatie bestaat uit:**
- **Dat zij gezamenlijk voldoende en kwalitatief volwaardig aanbod realiseren voor voorschoolse educatie;**
- **Dat zij zich inspannen om de hele doelgroep met voorschoolse educatie te bereiken, namelijk op de volgende wijze:**
- **Dat de ouderbijdrage voor voorschoolse educatie als volgt wordt vastgesteld:**
- **Dat zij gezamenlijk een doorgaande leerlijn realiseren van voor- naar vroegschoolse educatie, namelijk op de volgende wijze:**
- Eventueel aanvullend:

B) Schoolbesturen en de gemeente:

- **Maken de volgende afspraken met betrekking tot het resultaat van vroegschoolse educatie:**
- Eventueel aanvullend:

II. Informatie-overdracht

A) De besturen van voorschoolse voorzieningen en schoolbesturen voorzien elkaar en de gemeente van de volgende beleidsinformatie:

- Bereik van de doelgroep;
- Duur van de VVE-deelname;
- Het gebruikte VVE-programma of ander aanbod;
- Stand van zaken met betrekking tot de wettelijk vastgestelde kwaliteitskenmerken van voorschoolse educatie;
- Eventueel aanvullend:

B) In het kader van de leerlingoverdracht informeren voorschoolse voorzieningen de basisscholen over:

- **Duur van de VVE-deelname;**
- **Het gebruikte VVE-programma of ander aanbod;**
- Uitkomsten van toetsen/observaties van de leerling op het gebied van taal en rekenen;
- Informatie over de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling;
- Eventueel aanvullend:

III. Organisatie

A) De partijen leggen de overlegstructuur vast:

- Eéns per vindt overleg/terugkoppeling plaats;
Daarbij zijn aanwezig;
Het overleg zal worden georganiseerd door:;
Het overleg zal worden voorgezeten door:;
Verslaglegging zal worden gedaan door:

B) De partijen maken afspraken over de informatieverzameling en –overdracht:

- Eéns per verzamelt de volgende gegevens:;
Dat gebeurt op de volgende manier:
Eéns per doet verslag van deze gegevens aan

- **Informatie-uitwisseling in het kader van de leerlingoverdracht gebeurt op de volgende manier:**
..... en op de volgende momenten:

Overwegingen voor het gezamenlijk opstellen en ondertekenen van dit convenant zijn:

- Dat een doorgaande leerlijn van voorschoolse voorzieningen naar groep 1 en 2 een betere startpositie oplevert in groep 3;
- Dat de wijziging in het onderwijsachterstandenbeleid in 2006 heeft gezorgd voor een knip in de verantwoordelijkheden tussen gemeente en onderwijs- en opvanginstellingen en daardoor een structureel overleg tussen de voor- en voerschoolse partijen nog urgenter is geworden voor het realiseren van een doorgaande leerlijn;
- Dat gemeente, schoolbesturen, peuterspeelzalen en kinderopvang gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de afstemming tussen voor- en voerschoolse educatie (WPO, art. 167a);
- Dat de wet OKE nieuwe verantwoordelijkheden met zich meebrengt voor gemeenten, peuterspeelzalen, kinderopvangorganisaties en schoolbesturen op het gebied van kwaliteit en bereik van VVE en het waarborgen van de doorgaande leerlijn.

Handtekeningen:

Namens Datum: :

Namens Datum: :

Namens Datum: :

Namens Datum: :

Namens Datum: :

Namens Datum: :

Namens Datum: :

TOELICHTING BIJ VOORBEELD-CONVENANT VOOR- EN VROEGSCHOOELSE EDUCATIE

1 INLEIDING

Het Voorbeeld-convenant Voor- en Vroegschoolse Educatie biedt een (basis)kader voor de afspraken die gemeenten, schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en peuterspeelzalen volgens de wet OKE dienen te maken. Het convenant kan gebruikt worden als een formeel contract, waarin de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen worden vastgelegd. Het bevat een aantal keuzemogelijkheden, zodat het kan worden aangepast aan de wensen of de manier van werken van de lokale samenwerkingspartners. Wettelijk verplichte afspraken staan in het convenant rood gedrukt. De overige afspraken die in het convenant staan benoemd, zijn niet wettelijk verplicht, maar zijn wel van waarde voor de praktische invulling van de wettelijk verplichte afspraken.

De partijen die in het convenant worden benoemd, zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het realiseren van een dekkend en kwalitatief volwaardig VVE-aanbod en het garanderen van een doorgaande leerlijn. De regierol is daarbij door de wet OKE aan de gemeente toebedeeld. Echter, schoolbesturen en voorschoolse voorzieningen kunnen hierin ook het voortouw nemen. Heldere afspraken over deze onderwerpen zijn immers ook voor deze partijen van groot belang. In het bijzonder voor de basisscholen: wanneer een doorgaande leerlijn tot stand is gebracht, komen kleuters beter voorbereid binnen in groep 1 en kan met de vroegschoolse educatie beter worden voortgebouwd op wat er tijdens de voorschoolse periode al is gedaan.

Het kan voorkomen dat het niet lukt om met alle partijen tot een afspraak te komen. Zeker als er veel verschillende kindercentra, peuterspeelzalen en schoolbesturen betrokken zijn, kan het gebeuren dat één of enkele van deze partijen niet willen meewerken aan de gemaakte afspraken. Door de wet OKE is bepaald dat het college van B&W in dat geval -na een redelijke termijn van onderhandelen- kan besluiten om de afspraken die met de overige partijen gemaakt zijn, ook aan de partijen op te leggen die zelf geen deel willen uitmaken van de afspraken. Dit instrument van beperkte doorzettingsmacht zal alleen in uitzonderlijke gevallen worden ingezet, als dreigt dat niet aan de wettelijke verplichtingen kan worden voldaan. Gelijkwaardigheid van de partijen is immers nog steeds het uitgangspunt.

In deze begeleidende notitie worden de afspraken uit het voorbeeld-convenant, de verschillende keuzemogelijkheden en overwegingen die daarbij een rol spelen, nader toegelicht.

2 ACHTERGROND: IN HET KORT

Sinds 2006 bestaat er een knip tussen de verantwoordelijkheden voor de voorschoolse en voor de vroegschoolse educatie. Daardoor vormen voor- en vroegschoolse educatie beleidsmatig niet meer één geheel: de gemeente is verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie en de basisschool voor de vroegschoolse educatie. Deze 'knip' heeft tot gevolg dat het voorschoolse en het vroegschoolse deel van VVE op veel plaatsen verder van elkaar af zijn komen te staan. Dit kan de organisatie van een doorgaande leerlijn voor het jonge kind complexer maken.

Sinds augustus 2010 is de wet OKE van kracht¹. Eén van de hoofddoelstellingen van deze wet is om het bereik en de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie te verhogen. Daartoe hebben gemeenten, peuterspeelzalen, kinderopvang en schoolbesturen een aantal nieuwe verantwoordelijkheden gekregen. Zij worden geacht om gezamenlijk afspraken te maken over aanbod en bereik van voorschoolse educatie, resultaten van vroegschoolse educatie en de doorgaande leerlijn (zie paragraaf 4)². In veel gemeenten wordt al (grotendeels) aan deze nieuwe wettelijke richtlijnen voldaan, in andere gemeenten is nog een flinke slag te slaan. Het Voorbeeldconvenant Voor- en Vroegschoolse Educatie kan worden ingezet als instrument om vast te stellen welke afspraken er nog moeten worden gemaakt en vervolgens om die afspraken daadwerkelijk vast te leggen.

3 PARTIJEN

Schoolbesturen BO, besturen van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk en de gemeente zijn door de wet OKE verplicht om onderling afspraken te maken over onder meer het aanbod en bereik van voorschoolse educatie en de resultaten van vroegschoolse educatie. Ook worden zij geacht om elkaar op een aantal punten te informeren (bereik, inhoud programma, et cetera). Afhankelijk van de lokale situatie kan het raadzaam zijn om ook andere partners in dit convenant te betrekken. Zo kunnen jeugdgezondheidsinstellingen/consultatiebureaus een belangrijke rol spelen, met name wanneer het gaat om de toeleiding van (doelgroep)kinderen naar de voorschoolse voorzieningen.

4 TOELICHTING OP AFSPRAKEN

1 Inspannings- en resultaatafspraken

Ad A:

• Vaststellen van de doelgroep voor voorschoolse educatie

De lokale partners in het VVE beleid stellen gezamenlijk de doelgroep vast voor voorschoolse educatie. Er geldt een getalsmatige ondergrens voor het aantal plaatsen voor voorschoolse educatie, namelijk minimaal gelijk aan het aantal gewichtenpeuters in de gemeente. De doelgroep mag echter ook anders en ruimer geformuleerd worden³. Houd bij de doelgroepdefinitie wel rekening met de financiële ruimte van de gemeente. Aan elk kind dat behoort tot de doelgroep, moet immers ook een plaats kunnen worden geboden binnen de voorschoolse voorzieningen.

Sommige gemeenten kiezen ervoor om de doelgroep vast te stellen aan de hand van een risicoprofiel of omgevingsanalyse (bijvoorbeeld een niet-stimulerende taalomgeving door weinig taalaanbod thuis, weinig aandacht voor informeel leren of een andere thuistaal). Jeugdartsen/consultatiebureaus kunnen hierin een signalerende functie hebben. Het is raadzaam om de doelgroep voor voorschoolse educatie gelijk te stellen aan de doelgroep voor vroegschoolse educatie.

1 Actuele informatie over de wet OKE is te vinden op:

– www.vng.nl, onder 'Beleidsvelden', 'Jeugd, Onderwijs, Sport', 'Jeugd', 'Harmonisatie Voorschoolse Voorzieningen', 'Beleid wet- en regelgeving, stand van zaken'

– www.wetoke.nl

2 De *Handreiking harmonisatie voorschoolse voorzieningen voor gemeenten* (VNG, 2010) biedt een overzicht van de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten en andere partners in het kader van de wet OKE.

3 De brochures *Allemaal naar de peuterspeelzaal* (Sardes, 2006) en *Voorschoolse Educatie: doelgroepbepaling en toeleiding* (VNG, 2009) bevatten praktische tips en voorbeelden met betrekking tot het formuleren van de doelgroep voor voorschoolse educatie.

- *Realiseren van **voldoende en kwalitatief volwaardig** aanbod voorschoolse educatie*

Het aantal plaatsen voor voorschoolse educatie moet minimaal gelijk zijn aan het aantal gewichtenpeuters in de gemeente. Indien de partijen de doelgroep ruimer hebben geformuleerd dan alleen de gewichtenkinderen, zorgen zij er gezamenlijk voor dat er voor deze doelgroep voldoende plaatsen beschikbaar zijn.

Verder moet het aanbod van voorschoolse educatie kwalitatief volwaardig zijn voor wat betreft leidster/kindratio, gebruik van een integraal VVE-programma en kwalificatie van leidsters. De gemeente en de peuterspeelzalen/kinderopvangorganisaties zorgen er gezamenlijk voor dat aan deze kwaliteitseisen wordt voldaan.

Concreet gelden voor de voorschoolse educatie de volgende kwaliteitseisen:

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie

- *Voorschoolse educatie wordt ten minste vier dagdelen of 10 uur per week aangeboden op een peuterspeelzaal of een kinderdagverblijf.*
- *Voor de voorschoolse educatie wordt een integraal programma gebruikt dat zich richt op de ontwikkelingsdomeinen taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling.*
- *Op een groep waaraan voorschoolse educatie wordt aangeboden staat minimaal één beroepskracht per 8 kinderen. In groepen van 9 tot maximaal 16 kinderen staan twee beroepskrachten.*
- *De beroepskrachten hebben ten minste een opleiding gevolgd op PW3 niveau. Onderdeel van deze beroepsopleiding vormt ten minste één module over het verzorgen van voorschoolse educatie. Als de beroepskracht niet deze module heeft gevolgd, bezit deze een bewijs dat specifieke scholing is afgerond over voorschoolse educatie.*
- *De houder van een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal waar voorschoolse educatie wordt aangeboden, stelt jaarlijks een opleidingsplan op waarin staat beschreven hoe de kennis en vaardigheden in voorschoolse educatie van beroepskrachten worden onderhouden.*

- *Bereik en toeleiding van de doelgroepkinderen naar voorschoolse educatie*

Er geldt een inspanningsverplichting om zoveel mogelijk doelgroepkinderen met voorschoolse educatie te bereiken. De partijen maken afspraken over de wijze waarop doelgroepkinderen naar de voorschoolse voorzieningen worden toegeleid. De werving en toeleiding kan op vele verschillende manieren worden vormgegeven⁴. Daarbij kunnen jeugdgezondheidsinstellingen/consultatiebureaus een belangrijke rol spelen.

- *Vaststellen van de maximale ouderbijdrage voor voorschoolse educatie*

De ouderbijdrage voor voorschoolse educatie mag voor doelgroeppeuters niet hoger zijn dan de bijdrage die ouders op grond van de Wet Kinderopvang zouden betalen voor kinderopvang, indien ze de maximale toeslag ontvangen. De gemeente kan er echter ook voor kiezen om de ouderbijdrage verder te verlagen.

- *Realiseren van een doorgaande leerlijn van voor- naar vroegschoolse educatie*

De partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het realiseren van een doorgaande leerlijn van voor- naar vroegschoolse educatie. Aan deze verantwoordelijkheid kan op verschillende manieren invulling worden gegeven. De eerste, noodzakelijke, stap is in elk geval dat er informatie-overdracht plaatsvindt van voor- naar vroegschoolse voorzieningen (zoals is uitgewerkt in paragraaf II).

⁴ De brochures *Allemaal naar de peuterspeelzaal* (Sardes, 2006) en *Voorschoolse Educatie: doelgroepbepaling en toeleiding* (VNG, 2009) bieden praktische informatie, voorbeelden en tips voor een planmatige werving en toeleiding van kinderen naar voor- en vroegschoolse voorzieningen.

Het daadwerkelijk realiseren van een doorgaande leerlijn behelst echter meer. In het optimale geval stemmen voor- en vroegschoolse voorzieningen hun aanbod verregaand op elkaar af. In een 'lichtere' vorm kan gedacht worden aan het gezamenlijk formuleren van (tussen)doelen op het gebied van taal en/of rekenen, of het structureel inbouwen van een warme overdracht van leerlingen van voorschoolse- naar vroegschoolse educatie.⁵

Ad B:

- *De resultaten van vroegschoolse educatie*

De gemeente en de betrokken schoolbesturen worden geacht om afspraken te maken over de **resultaten** van vroegschoolse educatie. Scholen zijn vrij om te beslissen op welke manier zij die resultaten bereiken. Afspraken over resultaten zijn verplicht; afspraken over het "hoe" dus niet.⁶

Gemeenten en schoolbesturen zijn vrij om alsnog afspraken te maken over het "hoe", zoals keuze van een VVE-programma, het aantal leerkrachten voor de groep of de organisatie van ouderbetrokkenheid. Daarnaast zijn gemeenten vrij om scholen bij deze afspraken te ondersteunen met het geld dat zij ter beschikking hebben voor het onderwijsachterstandenbeleid.

Resultaatafspraken op het gebied van vroegschoolse educatie kunnen bijvoorbeeld gaan over het aantal woorden dat kinderen minimaal moeten kennen aan het eind van groep 2, het percentage kinderen dat een niveau stijgt, of het aantal kinderen dat minimaal niveau C behaalt aan het einde van groep 2.

II Informatie-overdracht

Voor- en vroegschoolse voorzieningen en de gemeente dienen een doorgaande leerlijn te organiseren van voor- naar vroegschoolse educatie. Daartoe zijn afspraken over een goede informatie-overdracht de eerste, noodzakelijke stap. In het convenant zijn een aantal aspecten opgenomen, die de basis vormen van de informatie-overdracht tussen kindercentra, peuterspeelzalen, schoolbesturen en de gemeente. Het betreft informatie over:

Ad A:

Beleidsinformatie die van belang is voor de besturen van voor- en vroegschoolse voorzieningen en de gemeente:

- *Bereik van de doelgroep*
Percentage doelgroepeleringen dat met VVE is bereikt.
- *Duur van de VVE-deelname*
Aantal weken/maanden en het aantal uur per week dat leerlingen VVE hebben gevolgd.
- *Het gebruikte VVE-programma of ander aanbod*
- *Stand van zaken met betrekking tot de wettelijk vastgestelde kwaliteitskenmerken van voorschoolse educatie*
Zie het kader 'kwaliteitseisen voorschoolse educatie'.

Deze informatie is op bestuurlijk niveau van belang, zodat kan worden nagegaan of doelstellingen op het vlak van bereik en toeleiding zijn behaald.

⁵ De brochure *Doorgaande lijn van voor- naar vroegschoolse educatie* (Oberon, 2009) biedt een overzicht van verschillende manieren waarop een doorgaande leerlijn tot stand kan worden gebracht, met praktische aanknopingspunten voor de organisatie ervan.

⁶ In de brochure *Resultaatafspraken vroegschoolse educatie* (Oberon, 2011) vindt u praktische tips voor het maken van resultaat-afspraken over vroegschoolse educatie. Een versie van deze brochure voor schoolbesturen is te vinden op www.focusvroegschool.nl. Vanaf maart 2011 is van www.delokaleeducatieveagenda.nl ook een versie van deze brochure voor gemeenten te downloaden.

Ad B:

Informatie die van belang is voor een zorgvuldige leerlingoverdracht. Daartoe informeren de voorschoolse voorzieningen de basisscholen over:

- *Het gebruikte VVE-programma of ander aanbod;*
- *Uitkomsten van toetsen/observaties van de leerling op het gebied van taal en rekenen;*
- *Informatie over de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling.*

Deze informatie is met name van belang voor de uitvoerders van de voor- en voerschoolse educatie.

III Organisatie

Het is raadzaam om vooraf concrete afspraken te maken over de praktische uitvoering van bovenstaande afspraken.

Ad A:

De partijen leggen vooraf een overlegstructuur vast.

- *Hoe vaak vindt er overleg/terugkoppeling plaats?*

De partijen zijn wettelijk verplicht om minimaal eenmaal per jaar overleg te voeren. Uiteraard kunnen zij besluiten om vaker bijeen te komen, als dat zinvol wordt geacht in het kader van de gemaakte afspraken.

- *Wie zijn daarbij aanwezig?*

Met het oog op de bestuurlijke slagkracht is het belangrijk dat er personen aanwezig zijn die beslissingsbevoegd zijn binnen hun eigen organisatie.

- *Wie organiseert, zit het overleg voor en doet verslag?*

Verdeel taken en rollen. Omdat de gemeente wettelijk de 'regierol' heeft, ligt het wellicht voor de hand dat de gemeente 'de kar trekt'. Echter, vanuit het oogpunt van gelijkwaardig partnerschap is het ook goed mogelijk dat één van de andere partijen het voortouw neemt. Als verschillende partijen binnen het samenwerkingsverband een eigen taak hebben, kan dat de betrokkenheid verhogen.

Ad B:

De partijen organiseren informatieverzameling en –uitwisseling.

- *Hoe vaak, wanneer, door wie en op welke manier wordt de benodigde beleidsinformatie verzameld?*

Spreek af welke gegevens er precies nodig zijn en op welke manier deze gegevens worden verzameld. Gebeurt dit bijvoorbeeld via enquêtes (schriftelijk of digitaal) of via een (centraal) administratiesysteem? Ga ook na met welke regelmaat de gegevensverzameling dient plaats te vinden en welk(e) moment(en) in het schooljaar daarvoor het meest geschikt is (zijn). Verzameling van informatie verloopt gemakkelijker als alle (aanleverende) partijen weten wat er van ze wordt verwacht.⁷ Bepaal ook op welke momenten aan welke partijen verslag wordt gedaan van deze gegevens.

- *Hoe, hoe vaak en wanneer wordt de individuele leerling-informatie overgedragen in het kader van de leerlingoverdracht?*

Spreek ook af hoe en op welke momenten de overdracht van informatie in het kader van de leerlingoverdracht plaatsvindt. Gebeurt dat mondeling ('warme overdracht') of schriftelijk? En gebeurt dat op vaste momenten in het schooljaar, of telkens voor of vlak na de overgang van een leerling naar de basisschool?

7 Voor praktische tips rondom het verzamelen van informatie verwijzen wij naar de volgende publicaties:

- Reeks Blauwe ogen: monitoring en evaluatie van de LEA, deel 0 t/m 3. Oberon (2009)
- Is uw VVE-monitor OKE? Oberon (2010)

Oberon, februari 2011

Dit product is tot stand gekomen met financiering door het ministerie van OCW.